

Izjelo vsak dan razen sobot, nedelj
in praznikov.
Issued daily except Saturdays,
Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravniški prostori:
2857 South Lawndale Ave.

Office of Publication:
2857 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXI

Cena lista je 90.00

Registered as second-class matter January 18, 1925, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., PETEK, 13. MAJA (MAY 13), 1938.

Subscription \$6.00 Yearly

ŠTEV.—NUMBER 95

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

UNJE IZSILILE AKCIJO O MEZD- NEM NAČRTU

Kongresni odsek dobil
krepko klofuto

ODPRAVA NEZNOS-
NIH RAZMER

Washington, D. C.—(FP)—
Delavci delavskih in progresiv-
nih sil, da mora kongres podvzeti
akcijo o zakonskem načrtu mini-
malne meze in maksimalnega
delovnika je dobila odmev, ko je
v dveh dobrih urah petičija, da
je vzame osnutek iz rok poslov-
ne meze, dobila 218 podpisi-
tov. To pomeni, da se bo pričela
delata o načrtu v nižji zbornici
in upanje je, da bo sprejet v tem
sedanju kongresa.

Što akcijo so podpisniki peti-
cije dali klofuto poslovnemu od-
seku, ki ni hotel dati načrta iz
njih rok. Seja nižje zbornice
bila prekinjena, ko so kongres-
niki podpisovali petičijo.

"To je bil velik dan za ameri-
ški narod," je bil komentar E. L.
Silverja, podpredsednika Delav-
skih neustranih lige. "Dej-
stvo, da je 218 kongresnikov
podpisalo petičijo in s tem iz-
trgalo načrt iz rok članov poslov-
nega odseka, so z navdušenjem
podpisali milijoni izkoriščanih
ameriških delavcev. Kongresna
pomenila je pokazala, da je za od-
pravo neznosnih razmer v neka-
rni ameriških industrijah in
njih delavci."

Predno bo načrt minimalne
meze in maksimalnega delovni-
ka postal zakon mora biti sprejet
nižji zbornici, nakar bo pred-
ložil senatu, da ga odobri v se-
nanje ali pa amandirani obliki.
Naj bo že prej sprejel sličen
načrt.

V Washingtonu se širijo govo-
ve, da se senatorji iz južnih
stav pripravljajo na obstrukci-
jo. Napeli bodo vse sile, da pre-
prejeto sprejetje načrta. Njihov
argument je, da bi trpele indus-
trije na jugu, ki plačujejo nižje
meze kot industrije na severu
vzhodu, če bo načrt sprejet.

Voditelji delavskih unijs
se bombardirali kongres s pozivi na
akcijo. John L. Lewis, načelnik
Udruženja CIO, je v posebnem pi-
smu opozoril kongresnike, da bo
magnatje izbrali priliko in
izkoristili mezo na splošno, ako ne
bo mezni načrt sprejet v tem
sedanju.

Akon minimalne
meze v Louisiani

Amendiranje državne
ustave

New Orleans, La.—(FP)—
H. Williams, predsednik dr-
žavne delavske federacije, je
znanil kampanjo glede amen-
diranja državne ustave, kar bi
omogočilo sprejetje zakonodaje
minimalne meze in maksimal-
nega delovnika v Louisiani.

Williams je bil načelnik dele-
cije, ki je konferirala z go-
vernerjem Lechejem, državnim
delavskim komisarjem Casonom
državnim pravnikom Wil-
liamom. Ustava države Louisi-
ane zdaj določa, da ne more biti
zakon glede reguliranja
meze in delovnika sprejet. Wil-
liams je priporočal odpravo te
ustave. Governer je obju-
dal, da bo posvetil svojo pozor-
nost tej stvari in volilci bodo po-
dobili priliko, da glasujejo
amendiranju ustave.

Predsednik državne delavske
federacije je tudi urgiral spre-
jetje zakona za odpravo otroške
delave v industrijah in izbolj-
šanje odškodninskih zakonov.

Zadnje vesti

WASHINGTON, D. C.—Novi
religijni načrt za tri milijarde do-
larjev sprejet v nižji kongresni
zbornici s 328 glasovi proti 70.

INDIANAPOLIS.—Šerif dolži
tukajšnjo demokratsko mašino,
da je kupovala glasove po 50
centov.

WASHINGTON, D. C.—Roo-
sevelt skuša pomiriti zavojeva-
ne demokratske frakcije v Penn-
sylvaniji.

RIO DE JANEIRO.—Sest u-
radnikov tukajšnje nemške ban-
ke aretiranih v zvezi s fašistič-
no revolto.

ZENEVA.—Svet Lige narodov
se je izrekel za priznanje Mus-
solinijevega ugrabljenja Abesi-
nije.

LONDON.—Iz Prage prihaja
vest, da so se pojavili upori su-
detskih Nemcev v čeških voja-
ških garnizijah.

Stalin ima opraviti
z novimi zarotniki

Večje število pravoslav-
nih popov aretiranih

Moskva, 12. maja.—Tukaj-
šnji Bezbožnik poroča, da je so-
vjetska policija v Leningradu
aretirala čez tucat pravoslavnih
popov, med katerimi sta dva
škofa in proti katerim je naper-
jena obtožba "fašističnega vo-
duštva, zarotništva proti so-
vetom in nemoralnih orgij." Pred
kratkim je bilo v Moskvi
aretiranih večje število pravo-
slavnih popov na isto obtožbo.

Oba škofa in bivši metropolit
Serafin Rožencev, ki je tudi
prizadet, so obtoženi poleg spi-
onstva, da so posiljevali oltar-
na dekleta. Prijeti so bili tu-
di nekaj adventističnih in bap-
tističnih (protestantskih) pa-
storjev, ki so obtoženi špionaže
v prid nacistični Nemčiji. Neka-
teri pravoslavnih popov so ob-
toženi, da so razširjali protiza-
konitete letake proti kolektivnim
kmetijam; drugi so razlašali
prej aretirane duhovne za "mu-
čenike", ampak — kot piše Bez-
božnik — le nekaj fanatičnih
babnic jim je to verjelo.

Sovjetsko časopisje dalje po-
roča, da je vlada zavrnila pro-
gram akademije znanosti za le-
to 1938 iz razloga, ker so so-
vjetski znanstveniki ignorirali
tehnično stran industrij. So-
vjetski organi ostro kritizirajo
te "psevdo-znanstvene sabote-
re, ki tratio čas in denar za ne-
praktične stvari." Vlada se je
pritožila, da je v sovjetski aka-
demiji znanost še vedno "preveč
konservativna in gola akademi-
zma." Vlada priporoča, da v
akademijo pridejo mlade moči,
ki naj izpodrinejo "stare mrli-
če."

Sovjetska vlada je odredila
poenostavljenje mezdne lestvice
v avtomobilski industriji z na-
menom, da se dvigne in izbolj-
ša proizvodnja. Sovjetska avtna
industrija je v prejšnjem letu
precej napredovala. Produkcija
je znašala okrog 200.000 av-
tov, ampak veliko število avtov
je še vedno skvarjenih.

Delavstvo se ne navdu-
šuje za novo stranko

Kenosha, Wis.—Kenosha
Labor, glasilo unij Ameriške
delavske federacije in Odbora
za industrijsko organizacijo, pi-
še, da nova progresivna stran-
ka, ki jo je ustanovil governer
La Follette, bo prav tako izgi-
nila kakor je prišla. Konfuzija
je na desnici in levi, ker nihče
ne ve, kaj governer sploh hoče
doseči, kar potrjuje nejasni pro-
gram stranke, ki ga je očrtal v
svojem govoru v Madisonu. List
dostavlja, da se organizirani de-
lavci ne morejo navduševati za
La Folletteovo stranko.

OSTRA OBSODBA ANGLEŠKE ZUNA- NJE POLITIKE

Bivši cesar Abesinije in
španski delegat na-
padla Anglijo

PREISKAVA INTER-
VENCije V ŠPANiji

Zeneva, 12. maja.—Nova zu-
nanja politika angleške vlade je
bila predmet žgoče kritike na
včerajšnji seji sveta Lige narodov.
Obsodila sta jo predstavi-
nika dveh držav, ki sta postali
žrtve agresije—Haile Selasije,
bivši cesar Abesinije, in Julio
Alvarez del Vayo, španski zuna-
nji minister. Nekateri krogi so-
dijo, da je zunanja politika an-
gleške vlade, sklepanje kupčij s
fašističnimi diktatorji, v nevar-
nosti.

Selasije je osebno nastopil na
seji sveta Lige narodov. Čeprav
ni nobenega izgleda, da bi kaj
dosegel, ker je usoda njegove dr-
žave že zapečaten, je njegova
navzočnost vznemirjala angleško
delegacijo. Lord Halifax, angle-
ški zunanji minister, bo prav go-
tovo naletel na opozicijo v svoji
kampanji, da Liga narodov od-
obri Chamberlainovo kupčijo z
Mussolinijem, da se Abesinija
izbriše z zemljevida kot samo-
stojna država in prizna podjarm-
ljenje Abesinije po Italiji.

Liga narodov je dobila pred
prihodom Selasije v Zenevo pi-
smo, ki naglašja, da Italija še ni
podjarmila afriške države, kate-
ro namerava Velika Britanija
priznati kot del rimskega imperi-
ja. Na severu in severozapa-
du Abesinije se je pojavil silen
odpor proti italijanski kontroli,
ki se je razvil v krvave bitke.
V provincah Tembien, Sokota,
Tigra, Begameder in Lasta so
domačini v revolto. Uničili so
italijanske vojaške posadke in
skladišča živil in orožja. V pro-
vinci Tigri kontrolirajo Italijani
le mesta, kjer so močne vojaške
posadke. Na splošno je odpor
domačinov bolj odločen, enoten
in učinkovit zdaj nego je bil kdaj
prej od jeseni l. 1936.

Španski zunanji minister je v
svojem govoru pred člani sveta
Lige narodov pokazal na absur-
nost mednarodnega dogovora
glede neintervencije v španski
civilni vojni. Ožigosal je demo-
kratične države, ker so zapustile
Španijo, in napadel Francijo in
Anglijo, zlasti pa Chamberlaina,
ker je sklenil prijateljski pakt z
italijanskim diktatorjem.

Del Vayo je predlagal, da Li-
ga narodov imenuje posebni od-
bor, ki naj bi šel v Španijo, da
ugotovi resničnost obdožitev
(Dolge na 3. strani.)

Domače vesti

Obiski

Chicago.—Anton Potokar,
"old timer", je med potjo z obiš-
ka v Oklahomi v sredo obiskal
gl. urad SNPJ in uredništvo
Prosvete. Potokar biva v De-
troitu, Mich.

Nov grob v Montani

Red Lodge, Mont.—Dne 6.
maja je v tukajšnji bolnišnici
po večmesečni bolezni umrla
Barbara Kostelac, stara 55 let
in rojena pri Karlovcu, članica
društva 81 SNPJ. V Ameriki je
živela 30 let in tu zapuša moža,
sina in hčer.

Avtna nesreča v Californiji

Aguilar, Colo.—Terezija
Kenda, ki živi v tej naselbini, je
prejela brzojavno vest, da se je
30. aprila smrtno ponesrečil z
avtom njen sin Tom Smolič v
Coyuta Wellau, Calif. Ponesre-
čenec je bil star 22 let in je že
četrtlo leto služil strica Sama v
mornarici. Rojen je bil tukaj in
zapuša poleg matere tudi očima
Matta Kendo, brata Avgusta
Smoliča in tri sestre, v West Al-
lisu, Wis., pa teto. Pred leti je
bil član mladinskega oddelka
SNPJ.—Dne 4. maja je tu na-
glo umrl Rudolf Novak, star 62
let in rojen v Britofu pri Postoj-
ni na Notranjskem. V Ameriki
je bil okrog 35 let in delal je v
premogovnikih po Kansasu,
Wyomingu in Coloradu. V Kan-
sasu zapuša avka Božiča.

Minnesotske vesti

Ely, Minn.—Dne 2. t. m. je
tu umrl Mike Mateša, eden od
pionirjev, star 76 let in doma iz
Bosiljevca na Hrvaškem. V A-
meriki je živel okrog 50 let in
bil je med ustanovitelji JSKJ.
Zapuša več sinov in hčera.

Srebrna poroka

New York.—Jos. Grašek in
njegova žena Josipina praznuje-
ta te dni 25-letnico svojega za-
konanskega življenja.

Novice iz Clevelanda

Cleveland.—Poročila sta se
Byron F. Robbins in Josephine
Rodica-Walsh, članica društva
450 SNPJ. Njen sinček Mikey
je že član SNPJ in zdaj je upati,
da bo mladinski oddelk pomno-
žen tudi z malimi Robbinsi. Obi-
lo sreče!—Tone Garden, po-
možni urednik Prosvete, se na-
haja ta teden v Clevelandu na
pocitnicah, ni pa znano, kako mu
kaj ugajajo današnje cleveland-
ske razmere.—Te dni je prišel
—ali pride—v metropolo ljub-
ljanski župan dr. Jurij Adlešič,
ki bo navzoč pri proslavi našega
(oziroga njihovega) "Kultur-
nega vrta". Prihodnjo nedeljo
se vrši v zvezi s tem velika kato-
liška parada v Clevelandu. E-
den gl. odbornik SNPJ se vse-
kakor vdeležil te parade, ampak
neformalno in nepovabljen;—
to je Fr. Barbič, ki bo med pa-

LOJALISTI AKTIV- NI V SEVERNEM DELU ŠPANije

"Izgubljena divizija"
naskakuje fašistične
pozicije

DVA BATALJONA
ZAJETA V GOROVJU

Hendaye, Francija, 12. maja.
—"Izgubljena divizija" španake
vlade je včeraj prišla iz svojega
skrivališča v Pirinejskem gorov-
ju in uprizorila več naskokov na
fašistično bojno črto v severni
Španiji, ki se vleče ob meji
Francije. Ta divizija je postala
simbol junaštva v očeh španake
vlade. Tvorijo jo kmetje iz gor-
njega dela gorate province Ara-
gon in bila je mobilizirana pred
nekaj tedni, ko so fašistične ko-
lone pričele prodirati proti Sre-
dozemskemu morju. Ta divizija
ovira fašistične vojne operacije
ob francoski meji.

Poročila o včerajšnji bitki so
v konfliktu. Fašisti pravijo, da
so odbili naskoke, dočim vest
španake vlade pravi, da so fašis-
ti utrpeli velike izgube. Vest
dostavlja, da so lojalisti zajeli
dva fašistična bataljona v ara-
gonski dolini v vzhodju prelaza
Viella, 200 upornikov pa raz-
pršili.

Včeraj se je obnovil topniški
dvojbo na ozemlju ob Sredozem-
skem morju, toda nobena stran-
ka ni izvajala posebnih uspe-
hov. Deževni nalivi v zadnjih
dneh so ovirali vojne operacije
na tej fronti.

Iz Burgosa, kjer je glavni stan
fašističnega režima, je prišlo
uradno poročilo, ki kaže, da
uporniki kontrolirajo ozemlje v
obsegu 140.000 kvadratnih milj,
akoro dva tretjini Španije. Lo-
jalisti kontrolirajo ozemlje okrog
54.000 kvadratnih milj, toda je
presekano na dvoje. Širok pas
med Katalonijo in ostalo Špani-
jo so zasedli fašisti, ko so v ve-
liki ofenzivi pred nekaj tedni
prodrli do Sredozemskega morja.

rado vozil svojo ulično "karo"
(ki ni bila povabljen) in bo v
svoji službi pomagal na ta ali
oni način paradižnikom, da bo
vse v redu... Mihaela in Pavli-
ni Tekavčič je umrl dve in pol
leta star sinček Mihael.

Nov grob v Kansasu

Mineral, Kans.—Dne 5. ma-
ja je v bolnišnici v Pittsburghu
umrla Uršula Testen, stara 49
let in doma od nekje na Gorenj-
skem. Bila je članica društva 19
SNPJ. Tu zapuša moža in
hčer.

Fašistični puč v Bra- ziliji zdrobljen

Vargas hoče biti neod-
visni diktator

Rio de Janeiro, Brazilija, 12.
maja.—Včeraj je izbruhnila v
Rio de Janeiro, glavnem mestu
Brazilije, revolta integralistov
(fašistov), ki pa je bila po treh
urah boja na ulicah potlačena.
Uradno poročilo se glasi, da je
bilo 12 mož ubitih in 22 ranje-
nih, dočim je bilo čez 500 upor-
nikov aretiranih. Getulio Var-
gas, brazilski predsednik-dikta-
tor, je takoj odredil popolno u-
ničenje tajne integralistične or-
ganizacije — člani te organiza-
cije nosijo zelene srajce in so v
tejni zvezi z nemškimi nacisti in
italijanskimi fašisti — po vsej
Braziliji. Kolikor doslej poro-
čajo, je revolta izbruhnila le v
glavnem mestu in po deželi je
mir.

Večja množica fašistov pod
vodstvom admirala Raula Ta-
varesa je napadla predsedniško
palaco in mornarčni arzenal,
toda napadalcii so bili odbiti na
obeh koncih po vojaški straži.
Boj se je potem nadaljeval na
ulicah in trajal je le toliko časa,
dokler niso bili kolovodje pobiti
ali ujeti, nakar so se ostali in-
tegralisti razpršili na vse stra-
ni. Predsednik Vargas je takoj
razglasil vojno stanje in odredil
zasedanje sodišča za začeto re-
publike, ki ima soditi upornike.

Kolklo so nemški nacisti vple-
teni v to vstajo, še ni znano. V
Braziliji je velika nemška kolo-
nija, v kateri imajo Hitlerjevi
agentje velik vpliv.

Predsednik Vargas je med
napadom na njegovo palaco sam
prisostvoval obrambi s orožjem;
pograbil je revolver in je akoli
okna streljal na fašiste spodaj
na vrtnu. Njegova hči je tudi
streljala na integraliste.

Fiasko vstaje je dokaz, da ima
predsednik Vargas močan voja-
ški aparat, ki teče kot po loju.
Obenem je Vargas pokazal, da
njegova diktatura mora ostati
neodvisna in ne fašističnega
značaja iz Evrope. Vargas je
vodil vojaško revolto leta 1930,
ko je bil prej poražen pri vo-
litvah za predsednika. Takrat
je razglasil, da je liberal, ki se
bori proti dolgo utrjenemu
nazadnjaštvu. Zmagal je in kas-
neje je bil — seveda pod voja-
ško kontrolo — izvoljen z veliko
večino za predsednika. Lansko
jesen, nekaj mesecev pred po-
novnimi predsedniškimi volitva-
mi, je pa Vargas odpravil usta-
vo, razpustil kongres in zakono-
dajne zbornice po vsej republiki
ter oklical totalitarni režim.

Angleški komunist Gal-
lacher ne sme v Ameriko

London, 12. maja.—William
Gallacher, edini komunistični
poslanec v angleški zbornici, bi
rad to poletje obiskal Združene
države kot bratski delegat na
kongresu ameriške komunistič-
ne stranke, toda ameriški po-
slanik v Londonu mu je odrekel
vizo.

Avtni firmi skle-
nili pogodbo z unijo

Detroit, Mich.—Dve detroit-
ski firmi, ki izdelujeta avtne
pritikline, sta podpisali pogodbo
z unijo. To sta Handy Gover-
nor Corp. in O. & S. Bearing
Co. Minimalna plača delavcev,
ki so upošleni v tovarni slednje
družbe, je 82 centov na uro, pri
Governor Corp. pa 75 centov na
uro.

Roosevelt dobil
zakon davčne reforme

Washington, D. C., 12. maja.
—Reformirani davčni zakon, ki
določa pet milijard in 300 mil-
ijon dolarjev letnih dohodkov
za federalno vlado, je včeraj do-
končal dolgo pot v kongresu in
dospel je na mizo predsednika

GOVOR RUSKEGA KOMISARJA RAZ- KAČIL JAPONCE

Tokijska vlada naslovi-
la protest Moskvi

POTOP JAPONSKE
BOJNE LADJE

Tokio, 12. maja.—Japonska
vlada je naslovila noto Moskvi,
v kateri silovito kritizira "akraj-
no žaljiv in neuljuden" govor
Petra Smirnova, sovjetskega
mornariškega komisarja. Zuna-
nji urad pravi v svojem prote-
stu, da je bil govor izkvalen in
hujkajoč in posledica je poveča-
nje napetosti med sovjetsko Ru-
sijo in Japonsko. V svojem go-
voru v Vladivostoku je Smirnov
dejal:

"Japonski imperialisti, ki ho-
čejo raztrgati Kitajsko na kose
kot krvoželjni in stekli pal, se
poslužujejo najbrutalnejših me-
tod. Napihneni in blazni Japon-
ci nas dnevno izkazuje, toda ru-
ska oborožena sila na suhem in
morju je pripravljena in bo od-
govorila na japonske provoka-
cije."

Sanghaj, 12. maja.—Japonske
avtoritete poročajo, da so japo-
nski pomorščaki udri v medna-
rodno pristaniško mesto Amoy
ob južnem obrežju Kitajske in
ga zasedli. Amoy je oddaljen
od Sanghaja okrog 600 milj. Čez
50.000 kitajskih prebivalcev je
pobegnilo v mednarodno naselbi-
no, ko so se razvile krvave bitke
med Japonci in Kitajci na ulicah
tega mesta. Druga vest iz an-
gleškega vira se glasi, da sta dve
ameriški bojni ladji dospeli v
pristanišče, da zaščitita ameri-
ške državljane in lastnino.

Včeraj so japonski letalci po-
novno navallili na Amoy in vrgli
večje število bomb, ki so zanetile
požar. Več poslopij in drugih
objektov je zgorelo.

Vest iz Hongkonga se glasi,
da je okrog 30 kitajskih bojnih
letal včeraj dospelo v Kanton,
glavno mesto južne Kitajske.
Kitajski letalci so potem napadli
z bombami japonska skladišča
olja na otoku Sanču in bojne lad-
je ob izlivu reke Kanton. Neka
japonska križarka, ki je bila
predmet bombardiranja, se je
potopila.

Japonci so obnovili vojne ope-
racije tudi na centralni fronti.
Letalci so včeraj napadli Sučow,
važno železniško križišče, z bom-
bami, ki so ubile in ranile čez tri-
sto ljudi ter porušile in poško-
dovale čez 4000 poslopij.

Akcija proti
tuji propagandi

Zadevni zakon se bliža
sprejetju

Washington, D. C., 12. maja.
—McCormackov zakonski na-
črt za omejitev tujezemske pro-
pagande v Združenih državah,
ki je bil že sprejet v nižji kon-
gresni zbornici, je bil te dni o-
dobren po senatnem odseku za
zunanje stvari. Zakon določa, da
se morajo vse osebe, ki v Zdra-
ženih državah vodijo propagan-
do v interesu inozemskih držav,
registrirati pri državnem de-
partmentu in tamkaj navesti vse
podrobnosti svoje službe, koliko
plače prejemaajo itd. To velja
enako za inozemce kakor za a-
meriške državljane. Za propa-
gandiste, ki se ne registrirajo,
je določena stroga kazen.

Roosevelta, da ga podpiše. Po-
stavke federalnega dohodninske-
ga davka so ostale po starem,
precej pa so izpremenjene točke
glede davkov na nerazdeljen do-
biček korporacij in na druge
dohodarine velikih podjetnikov.

Člani unije pristaniških in skladiščnih delavcev v San Franciscu protestirajo proti policijski
brutalnosti.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
POPOVNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Youth Society
Heraldica in Zdravica drzave (tven Chicago) in Kanada
\$2.00 na leto, \$1.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na Chicago
in Ohio \$2.50 na leto, \$1.25 na pol leta, \$1.75 na četrt leta.
Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$1.00 per year, Chicago and Ohio \$2.50 per year,
foreign countries \$3.00 per year.
Cena, odloži se po dogovoru. — Podpisni dopisovi in naročniki
glasila se ne vračajo. Nakupni listnine vsebuje (države, pa-
novi, drzave, posli itd.) se vračajo poslije, če se vrnejo.
Advertising rates on agreement. — Manuscripts of communi-
cations and unsolicited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.
Naslov na vsa, kar ima stiti s listom
PROSVETA
2827-28 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138
Dajem v obljubo na primer (April 20, 1928), poleg vsake
izjave, na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla na-
ročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Dilema povsod!

Malo čebule, prosimo, da bo kaj solz! Zasta-
vonoška slovenske klerikalne propagande v Ame-
riki je že tako žalostna prikazen, da se nam
v resnici smili. Siromak je v svojem objoka-
vanju svetovnega položaja, namreč s svojega
klerikalnega stališča, tako "pitiful", kot bi rekel
Američan, da meji na otročavost.

Za slovanstvo se joka; za Slovence, Slovake,
Hrvate, Čehe, Poljake in Ruse. Vsi ti Slovani
— morda tudi Srbi in Bolgari — so v hudem pre-
cepu. Med komunizmom in nacizmom! Na levi
hudič, na desni hudič, od spred in zad pa globo-
ka voda! Kamorkoli se obrneš — povsod čaka
Slovane pogin in konec. . . Res je to "frdamana
pašast", kot bi zarentali Ribničan. Ali ni iz-
hoda, ni rešitve? Da, je — če se Slovani spo-
razumejo in pograbbjo puško. Ampak Slovani
so že od nekdaj take šleve, da se najraje kle-
stijo med sabo — fašistični Poljaki z boljševiški-
mi Rusi, katoliški Slovenci s pravoslavniimi Sri-
bi . . . Kdo jih je pa tako "naštimal"? Ali jih
ni krščanska civilizacija? — Prej, ko so bili vsi
skupaj ajdi, niso bili "šleve", ker se vsaj zaradi
vere in nacionalizma niso kiali med seboj. . .

"Za crkni!" Mi bi radi vedeli, koliko je za-
stavonoški klerikalne propagande res do slovan-
stva. Preizkušnja bi prišla, če bi bil skrajno
prisiljen izbirati med slovanstvom in katoliš-
tvom — kaj bi prej zatajil? Ker pa do te pre-
izkušnje nikdar ne pride, je vsak odgovor na
naše vprašanje nemogoč.

Objokavanje Slovanov je otročarija. Rusi so
prenesli dolgo vrsto grdih barbarizmov — v šte-
vi pravoslavne cerkve — sem do svetovne vojne
in revolucije pa prenesejo tudi boljševizem;
Poljaki, Čehi in Jugoslovani so neprestano na
natezalnici, odkar je pred 1200 leti vanje uda-
rila strela krščanstva z germansko-latinsko —
ali latinako-germansko — kluturo in fevdalnim
robustvom vred, kljub temu so še živi in žilavi,
da je kaj. Če bi bili res šleve, bi bili že davno
poginili in izginili.

Zdi se nam, da zastavonoši ni toliko za slo-
vanstvo kolikor mu je za "duhovno" rimstvo.
To rimstvo je pa danes res v objokavanju vred-
nem položaju. Na desni in levi, od spred in zad
— prepadi! Komunizem je hudič, fašizem je hu-
dič — tudi španski fašizem, za katerega se danes
berejo maše, se bo obližnil pri Hitlerjevi in Mus-
solinijevi mizi, kadar povečerjajo maševalce! —
in solidna demokracija, ki ne čiti nikogar in
katero sveta cerkev najbolj sovraži, je še naj-
večji hudič!

Ali ni to največja smola, kar je je videla zgo-
dovina v dva tisoč letih? Zaman rimstvo bega
sem in tja in išče opore pri fašizmu, novem
"poganizmu" in demokraciji — nihče ne mara
več ščititi starega strašila. Ampak rimci si
delajo korajžo in živjajo. Avstrijski rimci
Innitzer si živjajo, da je Hitler njegov največji
zaščitnik — in na Špankem si stara strašila
živjajo, da je strah; še v Italiji imajo debelo
vero in upanje, da je Mussolini poslan naravnost
iz nebes. Jagenjček koderček! Haha! —

Kako grdo se varajo rimci. Novo "pogan-
stvo" v Italiji in Naciji jih bo trpelo le toliko
časa, dokler dodobra ne izrabi njihove jastre-
bovake službe in potem zažene — lupine in okost-
je pod mizo. . . Morda bodo boljševiki še naj-
boljši, kadar pritane prava kriza! Stalinovi ko-
munisti že danes nastopajo kot zaščitniki kato-
lištva na Poljakem in v Franciji. Rimci jim
seveda ne verjamejo — toda, saj ne verjamejo
niti Mussoliniju, kljub temu ga blagoslovljajo
in berejo maše zanj! Sveta cerkev se počuti
najbolje v sleherni totalitarni državi, samo da
ame tamkaj tržiti z "onostransko" robo nemo-
teno. In kdo ve, če ne bo ta svoboda podeljena
rimcem v Rusiji že jutri — prvič zato, da bodo
naciji jezni, drugič pa zato, da se bodo potlače-
ni pravoslavci še bolj ardili. Nič ni nemogoče-
ga v totalitarnih državah.

Glavni pogoj za propast rimstva je pa pri-
prava naravoslovna znanost, katere se najbolj
razvija v demokratičnih državah. Čim bolj so
demokratični narodi izobraženi, tem bolj so svo-
bodomislni in tem prej prihaja tamkaj konec
rimstva. Svobodna kritika in svobodna izobraž-
ba sta najsmrtelnejši za rimstvo in stalno
napredovanje tega dvoje je — največje upa-
nje vsega človeštva. To pa je mogoče le v in-
telligentni demokraciji, iz katere se le pride do-
raslo in dozorelo človeštvo.

Glasovi iz naselbin

Vaš dopisnik — 35 let v Ameriki
Cleveland, O. — Danes, ko
pišem te vrstice, je na koledarju
10. maja. Pa sem se nečesa do-
misli, namreč neke neznatne ob-
letnice — obletnice tistega časa,
ko je podpisani odražal na dolgo
pot v deželo rdečekočev.
Bilo je dne 10. maja 1903, ko
sta po cesti krškega polja kora-
kala mati in sin proti Vidmu-
Krško na postajo Zidanmost-
Zagreb ob južni železnici, da si
fant kupi vozni listek. Name-
njen je bil, da nadaljuje pot vse
tja daleč do postaje Robbins v
Pennsylvaniji v Združenih dr-
žavah. Ta mladenič je bil pod-
pisani. Ustavila sva se pri se-
strični Francki, ki je takrat
služila v župnišču fare Lesko-
vec, da se poslovim tudi od nje,
kar je bilo zadnjič; sedaj je že
mrtva.

Z materjo sva prišla na po-
stajo okrog poldesetih dopoldne.
Kmalu je prisopihal vlak. Sledil
je objem in poljub — mati je
zajokala. . . Vlak je odhajal z
njenim sinom, ki ni vedel kam
— nekam v daljavo — v objub-
ljeno deželo, kjer se cedita med
in mleko, plot pa je narejen iz
klobas. . . Sinko se je ustavil v
Zagorju ob Savi, da se poslovi
od prijateljev, med katerimi je
bil tudi Mihael Vahtar in prija-
telj Ludvik. Mihael se je po-
zneje preselil v Nemčijo, o Lud-
viku pa so mi pravili, da je od-
šel na Dunaj. Oba sta odhaj-
jočega fanta spremenila na po-
stajo. Splet je prisopihal vlak, ki
ga je odpeljal v Ljubljano. Nato
pa naprej v Klein Raifling, Bu-
dejevice na Češkem, Eger, Leib-
zig, Hanover in Bremen, kjer se
je ukrcal na parnik "Gruserkur-
fuerst", dne 27. maja pa je z
ostalimi potniki iztopil na ame-
riških tleh na Ellis Islandu v
New Yorku.

Moj oče je bil že dvakrat prej
v Ameriki, enkrat v Steeltonu
in drugič v okolici Pittsburgha.
In tako mi je dal navodila, ka-
ko in kam, vendar pa ta navodila
niso bila točna; ker sem se na-
njo zanesel, sem že ob prihodu
naletel na poteškočo. Ampak —
kakor vselej, kadar pridem v
kašo, vedno zlezem iz nje, tako
sem tudi takrat kašo premagal.
V New Yorku, na primer, je de-
jal oče, prodajajo različne stva-
ri in zanje računajo dolar. Ne
kupi jih in boš prihranil dolar.
Nisem jih kupil, zato sem bil
pozneje lačen. "Kupi karto do
Connellavilla, Pa., potem pa kar
ostani na vlaku in povej kon-
dukterju, pa te bo dal dol na
postaji Robbinsa," je dejal oče.

Ko smo se bližali cilju, sem
povedal sprevodniku, kaj želim
glede izstopa, ampak on ni ra-
zumel "kranjski", in ko smo
prišli v Connellavilla, me je prijel
za ramo in me silil, naj grem
dol. Kaj sedaj? Tam je bil nek
železniški agent, ki me je vpra-
ševal kam grem. "V Robbins
bi rad šel, gospod," sem mu od-
govoril, pa tudi ta me ni razu-
mel. K sreči je bila ta postaja
le za krave, ako so se prišle past
v bližino, pa je vlak ustavil. Po-
staja Robbins ni bila označena
na voznem redu in agent ni ve-
del za njo. Takrat sem govoril
prilicno dobro nemški in poved-
el me je k drugemu agentu, ki
sem mu raztolmačil, kar mi je

oče povedal, da se tista postaja
nahaja nekje v prostrani državi
Pennsylvaniji. Prvi agent me
je odvedel nazaj na postajo, za-
trud pa si je računal pol dolar-
ja, nato pa kupil vozni listek za
dolar 75 centov do Pittsburgha.

Zvečer sem se pripeljal v
Pittsburgh na baltimorsko po-
stajo. Vprašam za postajo Rob-
binsa. Pripeljejo nekoga tolna-
ča, ki mi je povedal, da nasled-
nji dan ob devetih odpelje vlak
prav tja. Dobro — toda kje
naj ostanem do naslednjega dne,
ko me tisti vlak odpelje v Rob-
bins? Stopim na ulico, slišim
Poljake in jih vprašam, kje bi
dobil prenočišče. Razumeli so
me. Eden izmed njih me odpe-
lje na Carson in 9. ulico, South
Side street, kjer sem v salunu
dobil prenočišče za pol dolarja.
Zjutraj nazaj na postajo, kjer
sem zasedel vlak in se končno
pripeljal v Robbins k nekemu
Levičarju, ki je takrat imel
boardinghouse.

Pa je bila še druga smola.
Vandrat bi moral na Hackett v
okrajju Washington, kajti tam
sem imel sestro in ona mi je pi-
sala, naj pridem k nji, medtem
ko mi je oče dal drugačna na-
vodila. Nastala je zmešnjava,
ki pa se je kmalu izravnila —
vsled praznika kinčanja grobov
ali spominkega dne, ki "pade"
vsako leto na 30. maja.

Dva fanta sta se odpravljala
v Hackett na "bezuhi" (ta izraz
je bil v splošni rabi med ondotti-
mi rojaki). Tam sta nato pove-
dala, da je tak in tak "boys" pri-
šel iz "stare kontre". Prišli so
ponj in ga takoj kot "grinarja"
ozmerjali, zakaj vraga ni naredil
tako in tako. Medtem "šifan-
jem" pa so se zanj tudi pobri-
gali, da je dobil dovolj piva,
kajti v tistih časih se brez piva
ni moglo živeti. Ampak temu
"grinarju" — torej "zelencu" —
se tisto pivo ni prav nič dopa-
dlo, ni mu "šmekalo", kajti gri-
nar je pač grinar. Ko se je vse
nekako uravnalo, je sledilo delo
v majni.

Ko sem bil še v Zagorju, sem
čital roman "Beračeve skrivno-
sti." V nekem poglavju je pi-
satelj obravnaval tudi Mehiko,
mehiške haciende, mlade seno-
rite, hčerke mehiških bogatinov,
lastnikov haciend, prerijake
lovce, Indijance predstavil za
kruteže, ki so ugrabljali hacien-
darjem lepe senorite. Takrat
me je pograbil želja, da postan-
em prerijski lovec, kakor je
postal Anton Krek — da bom
nekega dne postreljal par Indi-
jancev, njihovega poglavarja z
imenom Bivolovo Srce, rešil
krasno hčerko, postal slaven ju-
nak, ona bo moja — "za ved-
no moja"! Take lepe sanje sem
gojil takrat, ko sem čital "Be-
račeve skrivnosti."

Zgodilo pa se je malce dru-
gače. Res sem streljal, ampak
ne Indijancev, niti nisem reše-
val lepih senorit, temveč sem
streljal črni premog pod zemljo
in ga "reševal" — nakladal v
vozičke par mesecev v rovu Not-
tingham pri Finleyvillu, Pa. Po-
tem pa sem odšel v Pittsburgh,
da si poiščem drugo delo.

Nekega lepega dne v avgustu
se spet znajdem na postaji Bal-
timore v Pittsburghu. Hodim

Slika kaže nakladanje ambulanc na parnik, ki je odpelje na
Kitajsko. Denar za ambulanco so zbrale kitajske pralniške firme
v New Yorku.

sem ter tja z namenom, da bi
kje arečal kakšnega "Kranjca".
In res — po par urah iskanja
se je prikazal in me vprašal,
dali nisem "Krajner". "Da,
sem," sem mu odgovoril. Pove-
dal sem mu, da bi rad našel go-
tovo ljudi v Alleghenyju. Peljal
me je na cesto Ohio v neki sa-
lun, v katerem je bil za barten-
derja neki Belokranjec, pa sva
tam poizvedovala.

Sledilo je iskanje dela. Par
dni sem hodil okrog za delom,
tretji dan pa sem se napotil tja,
kjer sem prespal prvo noč v
Pittsburghu pri Poljakihi. In
kaj vidim? Glažuto — steklar-
no — torej delo, kakršno sem
opravljal v Zagorju ob Savi —
"glasschleiferai"! Prvega, ki
sem srečal, sem vprašal, če zna
nemški. "Ja wohl," je dejal.
Ali tukaj brusijo steklo? Da.
Rač bi dobil tako delo, ker sem
ga že opravljal v stari domovi-
ni. Peljal me je k suprui And-
ryju Riplyju, ampak Andy ni
znan nemški. Poslal je po Mur-
ryja, ki tudi ni razumel nem-
ščine. Nato je Murry prinesel
steklenico z zamaškom. V sta-
ri domovini smo temu rekli
"aiportari". Vprašal me je, če
se razumem na te vrste delo.
Seveda, saj sem ga opravljal v
starem kraju. All right, je de-
jal, prejemal boš devet dolarjev
na teden. Tega sem bil vesel,
in ko sem povedal Arhovi mami,
da sem delo dobil in koliko bom
prejemal plače, je rekla: "Ta
fant bo dobiu veliko pejdo —
devet dolarju na keiden!" Par
tednov pozneje sem pa dobil še
večjo "pejdo" — deset!

Z delom sem pričel na Labor
day. "Med menoj so bila sama
dekleta", namreč pri delu. Naj-
bolj se mi je dopadla Annie
Hertz, prav luštna Nemka, ki
mi je rada vse povedala, kako
moram delati, seveda vse po
"nemški". Zgodilo pa se je, da
sem se šest tednov pozneje na-
lezel vročinske bolezni vsled pit-
ne vode, ki pa ni bila pitna. In
v tistem deliriju od vročine sem
vedno videl in klical "Annie,
Annie." To je moja gospodi-
njo zmešalo, ker je mislila, da
sem zaljubljen v njeno hčerko
Annie. Kajti pozneje so me

vpraševali, čigavo Annie sem
vedno klical. Seveda sem moral
povedati, da Annie Hertz. Bog
mi grehe odpusti! — To vam je
bila huda bolezen, ki je trajala
4 mesece — ampak ostal sem,
danes pa sem tukaj v metropoli,
kjer dražim svoje rojake, kadar
me ujeziijo s svojo izobraženost-
jo.

Marsikatera rojakinja se bo
vprašala, češ, koliko pa je ta
fant sedaj star? Takrat sem bil
star ravno 17 let in 5 mesecev
ter 8 dni, namreč ko sem odha-
jal z doma. Sedaj sem v tej
"kontri" že 35 godina. Sežaj,
draga čitateljica, skupaj, pa do-
biš rezultat, ako te zanima.

Lahko pa nastane še drugo
vprašanje, če je namreč ta fant
še vedno od fare ali če ni več za-
noben rabo? Ne vem, bi rekel,
ampak oni dan, ko sem sedel v
ulicni kari, ki je bila natlačena
ljudi, je stopila blizu neka veli-
ka deklica, ki je morala stati.
Pa sem ji dejal: "Dekle, jaz
sem že star, zato se mi lahko
kar brez skrbi vsedeš na kole-
na." Kaj mislite, dragi moj v
Kristu? Ubogala me je. Čez
nekaj časa pa sem ji šepnil:
"Le vstanite, sedaj vem, da sem
še mlad, pa vi sedite."

Ampak, drage rojakinje, za-
pomnite si, da sem podoben Wil-
lu Rogersu, ki je dejal kraljici
v filmu na dvoru kralja Artur-
ja, ko se mu je ona približala z
nekimi čudnimi kretnjami:
". . . predraga kraljica, verje-
mite mi, da moji nameni so po-
štenji!" Da, tudi moji nameni so
pošteni preljube žene, zato sem
vam povedal, koliko let imam že
na svoji grbi. Če jih je nekaj
preveč, vedite, da ne morem po-
magati, kajti jaz nisem kriv
svoje starosti — prezgodaj sem
se namreč rodil. Ako pa se bom
še kdaj rodil — reinkarniral,
kakor pravijo študirani ljudje
— bom pazil, da se bom pozneje.
Lahko se bo zgodilo, da bom ži-
vel še dvakrat po 35 let, pa se
bodo metropolitni pogrebniški
zaman pripravljali, da me dobi-
jo v svoje krepilje.

Torej — "Zivio!" Še 70 let
bodo čakali name. Ostajam s
krepkim rojaskim pozdravom,
vaš,

Frank Barblč, 53.

Razno iz Johnstowna
Johnstown, Pa. — Pričakali
smo veselo pomlad, katere se
vse veseli, četudi imamo razne
skrbi in težave. Vsakdo se raz-
veseli, ko pride v deželo gorka,
zelena in cvetoča pomlad. Vse
oživi, vse se veseli. Cvetlice o-
krasijo okolico in ptice veselo
žvrgolijo, tako da se človek šte-
je srečnega, ako dočaka krasoto
pomladne prirode.

V tem prijetnem letnem ča-
su, ko se narava prebudi iz spa-
njo in ko vse oživi, je zelo pri-
merno, da kulturna društva pri-
rejajo svoje predstave in kon-
certe. Pevski zbor "Jugoslavi-
ja" priredi svoj letni pomladni-
ski koncert to soboto, dne 14.
maja, v dvorani SDD na Mox-
hamu. Ujudno vabimo vsa
društva in vse rojake ter lju-
bitelje lepe slovenske pesmi, da se
udeležijo v velikem številu ve-
(Dolje na 3. strani.)

Pogovor s temi in onimi

Ivan Molek

VESTI IZ STAREGA KRAJA

Kako so angleški delavci v prvi polovici
prejšnjega stoletja rušili stroje, je stvar zgo-
vine. Cela vrsta socialnih romanov in socialnih
tragedij je že bila spisana na rovaš teh stro-
makov.

Reveži so v svoji zmoti videli le stroj, ki jim
je odgrizal zaslužek — niso pa videli lastnika za
strojem. Znešli so se le nad strojem.

Danes smo do malega že sredi dvajsetega sto-
letja, ampak v Ameriki je še na tisoče in tisoče
delavcev, ki imajo pamet svojih angleških bra-
tov pred sto leti. V teku velike depresije so se
neprestano oglašale zahteve po zakonu, ki naj
določi za stroje "praznik", da bodo lahko vsi
sleni vsi brezposelni delavci. Tudi ti ameri-
delavci vidijo le svoj nos — le stroje, ne pa oni,
ki posedujejo stroje in odločujejo, koliko delav-
cev sme delati in kdaj smejo delati.

Zgodovina nam je ohranila tragične inciden-
te iz dobe, ko so se pojavile prve železnice. Naj-
večji sovražniki železnice so bili — vozniki kon-
skih pošt in v tovrstnih vozov; ti so prekinjali
železnico na dno pekla in širili se med babje-
vernimi ljudmi "novico", da vlake vleče — "po-
klenska hudoba."

Zdaj še le pridemo do vesti iz starega kraja.
Starokrajaki list Naša moč, ki izpoveduje
krščanska načela, prinaša sledeči "slavospev"
avtomobilu:

"Kaj je avtomobil?"
Avtomobil je stroj za pokončevanje naših
cest. Stroj za gaženje ljudi, gosti in kobil.
Priprava za oviranje cestnega prometa. Mre-
za-zavarovalnice. Pečenka za davkarje. Vo-
dohodkov za zdravnike in kazenske advokate.
Naprava za kaljenje nočnega miru. Aparat
plašenje konj. Tihi družabnik pogrebne za-
voda."

To je vsekakor fina reklama za one ameri-
Slovence, ki se letos odpravljajo na obisk star-
domovine in nameravajo vzeti avtomobil s se-
boj. Vsekakor jih čaka "prijateljski spre-
jem. . ."

Presenečenja v 25 letih

Pred kakšnimi 900 tehniki in inženjerji
New Yorku je skušala skupina učenčev po-
dati podobo sveta, kakšna bo v 25 letih. Po
njihovem naziranju se lahko vsi tisti med na-
mi, ki bodo ućakali še 25 let, pripravijo na vsa
kovratna presenečenja.

Predavatelji so namreč med drugim trdili,
da bo človek čez četrto stoletje, nosil neozgodni
oblačila iz celuloze ali tkanega stekla. Ča-
jih bo na ta način, da jih bo polagal v električni
peč. Ljudje bodo stanovali v hermetično zap-
tih hišah, ki jih bo elektrika razsvetljevala, ki
rila, hladila in jim dajala sploh vsako poljubno
"podnebje." Bacičlov in mikrobov tedaj ne bo
mo poznali več oziroma se jih ne bomo bali.
Ultravioletna svetloba bo uničevala vse bolne
ske kili. Silo in svetlobo bomo pridobivali na
ravnost iz sonca.

Knjižnice bodo obstajale iz neznatnih fil-
skih sledov v obsegu današnje žepne ure in
"knjige" bodo ljudje brali s pomočjo projek-
skih aparatov, ki ne bodo večji od današnjih
namiznih telefonov. Vremenska poročila bo
prihajala na podlagi raketnih raziskovanj
stratosferi, prekomorsko pošto bodo isto ta-
prenašale avtomatične rakete, ki bodo n. p.
Atlantski ocean preletele v nekoliko urah.

Svet bo tedaj za naše današnje pojme splo-
čuden. Suše, toče, slane, mraza, škodljivih
želk in rastlinskih bolezni ne bo več, tradic-
nalno poljedelstvo bodo zamenjale nove "zra-
brez tal", namreč tankovne farme, na kateri
bodo žitne vrste in zelenjadne rastline rase-
le na ravnosti iz redov pod strehami in v pred-
stavi bo tedaj v resnici donalo stoteren uspeh.

Če se bodo ta prerokovanja uresničila, bo
mara res vredno živeti še četrto stoletje.

Kovinska plast zoper zaledenitev

Na Angleškem preizkušajo ta čas z uspeš-
nov pripomoček zoper zaledenitev letal, ki pre-
stavlja eno največjih nevarnosti za prekomor-
ski letalski promet. Nova metoda obstoji v
da preplekajo ogrožene dele letala z barvo,
vsebuje kovine v koloidalni obliki. Skozi
barvno plast spuščajo električni tok in plast
pri tem segreje ter preprečuje zaledenitev.

Ker je poraba toka majhna in prihaja v
štev itak le za kratke čase in je mogoče tok
izvajati dodatno z dinamom, ki je v vsakem
talzu, se da stvar uvesti v prakso brez težav.
Z novo barvo namažejo ne samo krila in nos
robove, ki jim oledenitev še posebno preti, tem-
več tudi propelerje in celo radijsko anteno.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete z dne 13. maja 1918)

Domače vesti. V Aurori, Minn., je umrla
letna Jospina Suštar, članica SNPJ.

Delavske vesti. Vlnidni odbor za vojne
trije je omejil proizvodnjo avtomobilov.

Svetovna vojna. Nemci so se nekoliko um-
nili pred Američani na francoski fronti v
kardiji.

Sovjetska Rusija. Boljševiška vlada je
siala v Berlin novo protestno noto proti
brest-listovski mirovni pogodbi.

Prizor pred vojaškim taboriščem v bližini Barcelone, ko se lojalisti pripravljajo na odhod na fronto.

Gospodarska kriza
Sv. Križ pri Trstu, april. — V zadnjem času je prejel neki domačin v Posopi Vipavi dekret, da si izpremeniti primke iz "Furlani".

Dva izleta Idriččanov
Idrija, april. — Na Jožefovo so veličnočno praznike so Idriččanov obiskale tri kraje, kjer so bili seveda letno sprejeti. Bilo je med drugim brez dvoma tudi takih, ki so se letno sprejeti. Bilo je med drugim brez dvoma tudi takih, ki so se letno sprejeti. Bilo je med drugim brez dvoma tudi takih, ki so se letno sprejeti.

Razstava plemenjakov
Idrija, april. — Dne 22. aprila je v Sežani 4. razstava plemenjakov alpske rase, ki jo organiziralo deželno oskrbniško poletje. Razstava je namen pokazati krajske rase ter vzbudivši zanimanje za selekcijo. Razstavni odbor je govoril federalni in župan. Razstava je namen pokazati krajske rase ter vzbudivši zanimanje za selekcijo. Razstavni odbor je govoril federalni in župan.

Razstava plemenjakov
Idrija, april. — Dne 22. aprila je v Sežani 4. razstava plemenjakov alpske rase, ki jo organiziralo deželno oskrbniško poletje. Razstava je namen pokazati krajske rase ter vzbudivši zanimanje za selekcijo. Razstavni odbor je govoril federalni in župan.

tem ko so nekatere skupine otrok vzklikale duceju, so druge molčale, kot tudi odrasli. Po kratkem času se je avtomobil fašističnega tajnika spet odpeljal.

Zopet smrtne nesreče zaradi granat
Trst, april. — Komaj smo se oddahnili od neprestanih nesreč v vojni strelivom, že smo spet imeli kar nenavadno številne nesreče, ki so zahtevale tudi smrtne žrtve, med tem ko bodo drugi ostali invalidi brez rok in nog, pokvarjeni za celo življenje. Koliko je že takih na Goriškem in drugod? Nič ne pomagajo vsa prizadevanja oblasti. Nekaj so res krivi tudi otroci zaradi neprevidnosti, a drugi si iščejo v tem svoj vsakdanji kruh. Kjer je tekla vojna črta in kjer je bila dolga leta pozicijska vojna, tu sedaj še vedno neprenehoma kopljejo tudi po nekaj metrov globoko, kakor da bi bil kak rudnik. Železo je zaradi avtarkije sedaj postalo zopet drago in zato še vedno mnoge privlači iskanje vojnega streliva.

Dne 22. aprila se je baje zaradi neprevidnosti zgodila smrtne nesreča na vznožju hriba Vodice pri Sv. Gori. Žrtve eksplozije so postali iskanci starega železa Alojz Hervej, star 21 let, in Albin Rijavec, star 18 let, oba iz Ozeljana. Našla sta veliko granato, ki sta jo hotela preizkusiti. Eksplozija je oba strašno razmesarila. Spravili so ju v goriško bolnico, kjer je Hervej kmalu na to umrl zaradi ran v spodnjem delu telesa in ker mu je odtrgalo nogo. Rijavec je granata zlomila nogo in mu zadala več ran po vsem telesu. Zdraviti se bo moral, ako ne nastopijo komplikacije, okrog 60 dni.

Druga nesreča se je zgodila v Ajdovščini, kjer je granata težko ranila Alojza Godino, starega 41 let.

Tretja nesreča se je zgodila v Bovcu. Ko je 47 letni Kraus Anton hotel odpreti granato, je nastala eksplozija, ki mu je odnesla levo nogo in povzročila številne rane po vsem telesu. Prepeljali so ga v goriško bolnico, kjer bo moral ostati dolgo časa.

Četrta nesreča se je zgodila zopet v goriški okolici. Ko so se otroci igrali z najdeno granato, je nenadoma počila in težko ranila 7 letnega Gvida Ušaja in 10 letnega Brumata Fulvija.

Pri peti nesreči je postal žrtev 21 letni Jožef Mozetič, ki je zaradi eksplozije dobil hude poškodbe na rokah in obrazu. Ker je izgubil mnogo krvi dvomijo, da bi ga mogli rešiti.

Smrtna kosa
Sv. Križ pri Trstu, april. — Vrste naših izselencev, ki jih je čez 300 razkropljenih po širnem svetu, se redčijo. V daljni

Argentiniji je smrt strla že peto mlado življenje: 28letnega Justa Bogatec, v Franciji, že drugega družinskega očeta, v Skopju pa lepo Sonjo Sedmakovo še v evetnih letih. Doma pa je po dolgem bolehanju umrl 26letni Emil Košta. Zavrtna jetika, ki si jo je nakopal v abesinski vojni, mu je uničila mlado življenje.

Nič se ni izpremenilo
Trst, april. — Ob obletnici sporazuma z Italijo, ko je grof Ciano obljubil, da bo italijanska vlada dala potrebna navodila, da se bo smel neovirano zopet rabiti naš jezik v cerkvi, prihajajo od najrazličnejših krajev vesti, ki pričajo, da se ni v tem pogledu prav nič izpremenilo, obratno, da so se prilike celo marsikje le posreile.

Zgodnja pomlad in kasna zima
Reka, april. — Zgodnja pomlad je zvalila naše kmete, da so morda še predčasno posadili krompir in opravili druga dela na polju. Po lepih dnevih je pripihala mrzla burja, tu pa tam je padal sneg, pojavila se je poledica in temperatura je stalno padala. Ponekod so šli kmetje odkopavati vsajeni krompir in ugotovili, da jim je zmrznil. Tako bodo morali nekatere njive ponovno preorati in vnovič vsaditi krompir. Zaradi tega je cena krompirja izdatno poskočila. Pred kakim dobrim mesecem so prodajali krompir po 20 stotink, danes pa zahtevajo zanj že 60 stotink kilogram.

Ravno isto je s sadnim drevjem, ki je zaradi zadnjega mraza utrpelo veliko škodo. Zgodnja pomlad in topli dnevi so priklicali zelenje in cvetje, ki pa je zaradi nenadnega mraza in močne burje vse odpadlo. Tako ne bodo letos imeli naši kraji prave nobene sadja, posebno češnj ne.

Črni vrh. — Na meji so prijeli 26letnega Orla Friderika iz Zgonika, ker je baje nameraval pobegniti preko meje.

Gorica. — V St. Petru pri Gorici se je smrtno ponesrečil 50 let stari Ivan Černe. Ko je šel po krmo na senik je padel z lestve, si prebil lobanjo in pretrsel možgane. V goriški bolnici je kmalu nato podlegel poškodbam.

Trst. — Šolsko skrbništvo je razpisalo natečaj za 83 učiteljskih mest v tržaški pokrajini.

Borba za kontrolo avtne unije

Frakcijski spor ovira organizatorično kampanjo

Detroit, Mich. — (FP) — Borba za kontrolo unije združenih avtnih delavcev se je po ostrih ob otvoritvi seje eksekutivnega odbora, ko je Homer Martin, predsednik unije, odstavil Richarda T. Frankensteena, pomožnega predsednika. To pozicijo je slednji imel od zadnje konvencije unije, ki se je vršila v Milwaukeeju.

V avtni uniji sta aktivni dve grupi in vsaka vleče na svojo stran. Predno je Martin odstavil Frankensteena je detroitsko časopisje pisalo o zaroti med levicarji v uniji, naperjeni proti Martinu. Frakcijski boji v avtni uniji dajejo priliko Ameriški delavski federaciji za napada na gibanje, ki ga vodi Odbor za industrijsko organizacijo. Direktorji CIO še niso posegli v te boje, toda to bodo morali storiti prej ali slej.

Martin in Frankensteen sta bila do zadnjega časa velika prijatelja. Skupno sta se borila proti elementu, ki so ruvali proti uniji. Frankensteenu je bilo poverjeno vodstvo organizatorične kampanje med Fordovimi delavci, ki pa ni pokazal posebnih uspehov. Martin mu je očital nesposobnost in da se je zvezel z radikalnimi elementi v uniji, ki bi ga radi izpodrinili kot predsednika unije. To je glavni vzrok, da je Martin odstavil Frankensteena kot pomožnega predsednika in s tem povečal notranji konflikt.

Fordova kompanija v vroči kaši

Legalni manevri je ne bodo potegnili iz zagate

Detroit, Mich. — (FP) — Ford Motor Co. se še vedno nahaja v škripih, kamor jo je potisnilo federalno delavsko razsodišče, kljub odredbi federalnega prizivnega sodišča v Covingtonu, Ky., ki prepoveduje umaknitev rekordov v zvezi z odklom razsodišča, da je družba kršila Wagnerjev zakon.

Krogi, ki imajo ozke stike z uradom delavskega razsodišča v Detroitu, pravijo, da bo edini rezultat legalnih manevrov ta, da bo morala plačati delavcem, katere je odslovila zaradi njihovih aktivnosti, večjo vsoto kot je bila doložena v decembru preteklega leta, ko je razsodišče podalo svoj odlok.

Delavsko razsodišče ne bo predložilo nove evidence, ke se prične zaslišanje pred federalnim sodiščem. Predložilo bo le ugotovitve, prejšnjega zaslišanja in zahtevalo od sodišča izvajanje svojega odloka, ako se bo kompanija upirala.

Fordovi odvetniki so vložili formalen protest, ko je razsodišče izvršilo svoje naloge. S tem protestom se hoteli uveriti sodišče, da je kompanija potrebovala pobojnike, da zaščiti svoje tovarne v River Rouge pred "invazijo", ker je bila vlada Michiganu takrat brez moči in ni mogla vzdržati reda.

Poslednji dogodki bodo tudi prišli na redno, med temi napad na Walterja Reutherja, urednika avtne unije. Njega so napadli Fordovi pobojniki, ko je priredil zabavo svojim prijateljem v svojem stanovanju. Bud Holt, eden od napadalcev, je že priznal, da je bil v Fordovi službi, ko so pobojniki napadli organizatorje avtne unije pred Fordovo tovarno 26. maja preteklega leta.

Slavonska Narodna Podporni Jedinota

240-59 So. Lawrence Ave. Chicago, Ill.

GLAVNI ODBOR
IZVRŠNAVALNI ODBOR:

Vincent Calahor, predsednik.....3557 S. Lawrence Ave. Chicago, Illinois
F. A. Vidor, glavni tajnik.....3557 S. Lawrence Ave. Chicago, Illinois
Lazarus Grudinski, pomoč. tajnik.....3557 S. Lawrence Ave. Chicago, Illinois
John Vojtech, glavni blagajnik.....3557 S. Lawrence Ave. Chicago, Illinois
Vito Gidica, upravljatelj glavnice.....3557 S. Lawrence Ave. Chicago, Illinois
John Klenac, tretji distriktni podpredsednik.....3557 S. Lawrence Ave. Chicago, Illinois
John Klenac, četrti distriktni podpredsednik.....3557 S. Lawrence Ave. Chicago, Illinois

PODPREDSEDNIKI:
Asenji Vidrić, prvi podpredsednik.....600 Russell Ave. Johnstown, Pa.
Frank Bolin, drugi podpredsednik.....823 S. 16th St. Milwaukee, Wis.
John Pothor, Jr., prvi distriktni podpredsednik.....Box 217, Strabala, Pa.
Camillus Zarich, drugi distriktni podpredsednik.....3507 W. 65th St. Cleveland, Ohio
John Klenac, tretji distriktni podpredsednik.....314 Todd St. La Salle, Ill.
Edward Tomic, četrti distriktni podpredsednik.....Box 634, Walsenburg, Colo.

GOSPODARSKI ODBOR:
Math Petrovich, predsednik.....353 E. 151st St. Cleveland, Ohio
Vincent Calahor, glavni tajnik.....3557 S. Lawrence Ave. Chicago, Illinois
F. A. Vidor, glavni blagajnik.....3557 S. Lawrence Ave. Chicago, Illinois
John Vojtech, glavni blagajnik.....3557 S. Lawrence Ave. Chicago, Illinois
John Klenac, upravljatelj glavnice.....3557 S. Lawrence Ave. Chicago, Illinois
John Klenac, tretji distriktni podpredsednik.....3557 S. Lawrence Ave. Chicago, Illinois
John Klenac, četrti distriktni podpredsednik.....3557 S. Lawrence Ave. Chicago, Illinois

POSLOVNI ODBOR:
John Gorka, predsednik.....414 W. Hay St. Springfield, Ill.
Frank Bolin, drugi podpredsednik.....823 S. 16th St. Milwaukee, Wis.
John Pothor, Jr., prvi distriktni podpredsednik.....Box 217, Strabala, Pa.
Camillus Zarich, drugi distriktni podpredsednik.....3507 W. 65th St. Cleveland, Ohio
John Klenac, tretji distriktni podpredsednik.....314 Todd St. La Salle, Ill.
Edward Tomic, četrti distriktni podpredsednik.....Box 634, Walsenburg, Colo.

NADZORNI ODBOR:
Frank Kaitz, predsednik.....3557 S. Lawrence Ave. Chicago, Illinois
F. A. Vidor, glavni tajnik.....3557 S. Lawrence Ave. Chicago, Illinois
Lazarus Grudinski, pomoč. tajnik.....3557 S. Lawrence Ave. Chicago, Illinois
John Vojtech, glavni blagajnik.....3557 S. Lawrence Ave. Chicago, Illinois
Vito Gidica, upravljatelj glavnice.....3557 S. Lawrence Ave. Chicago, Illinois
John Klenac, tretji distriktni podpredsednik.....3557 S. Lawrence Ave. Chicago, Illinois
John Klenac, četrti distriktni podpredsednik.....3557 S. Lawrence Ave. Chicago, Illinois

Odkodnine za poklicne bolezni

Razni državni zakoni o delavskih odkodninah proti nezgodam so do nedavna določali kompenzacije le za poškodbe ali smrtne nezgode, ki so se pripetile v teku zaposlitve, niso pa določali ničesar za delno ali popolno pobiljenost, povzročeno v delu ali zaradi bolezni, ki se lahko direktno pripisujejo razmeram, v katerih kdo dela. Tako je bil rudar, ki je bil poškodovan, ko se je skala nanj vsula, upravičen do kompenzacije, ni pa dobil nikake odkodnine, ako je postal nezmožen za delo, ker so se njegova pljuča napolnila s prahom skale in premoaga.

Borba, da se pripozna odgovornost delodajalca za poklicne bolezni (occupational diseases), se je vodila dolgo let. Sedaj pa plačuje že 25 držav in federalna vlada, Hawaii, Portorico in Filipinski otoki delavcem odkodnine, ako so postali nezmožni za delo v delu, ki je povzročil bolezni, direktno povzročenih od razmer svoje obrti.

Kaj je poklicna bolezen?

Večina držav, ki so uzakonile kompenzacije za poklicne bolezni, izrecno navaja, katere bolezni se imajo smatrati za poklicne. Tako na primer država Minnesota zaenajmuje 23 takih bolezni, med njimi antraks, ki v splošnem nastaja v delu, ki je povezano s živalmi, lasmi, sčetniki ali kožami, zastrupljenje s svinčom, ki nastaja pri pripravljanju svinčene zmesi; zastrupljenje z živim srebrom, fosforom in arsenikom, bolezni nastale v delu, ki je povezano s kmetstvom, razna vnetja in bolezni, ki so običajne pri raznih obrti.

Newyorški zakon pokriva 35 poklicnih bolezni in vključuje zastrupljenje z lesnim alkoholom, katarakte na očeh delavcev v steklarski industriji, razne bolezni rudarjev, onesposobljenost nastalo v delu, ki je povezano s kmetstvom, razna vnetja in bolezni, ki so običajne pri raznih obrti.

Večina teh 23 držav pripozna silnikozo za bolezen, ki jo povzroča vdihavanje kamenitega prahu, kot razlog za plačanje odkodnine, ako delavec v delu, ki je povezano s kmetstvom, razna vnetja in bolezni, ki so običajne pri raznih obrti.

Odkodnine za poklicne bolezni se v splošnem ravna po določbah, ki veljajo za odkodnine v slučaju industrijskih nezgod.

V državi Illinois na primer, ako ima poklicna bolezen za posledico smrt delavca, dobiva njegova vdova, otroci in odvisni starši znesek, ki je enak štirikratnemu letnemu zaslužku, ne pa manj kot \$2,500 oziroma več kot \$4,000. Ta maksimum se more povečati do \$4,500, ako je pokojnik zapustil tri ali več nedolnih otrok. Odkodnina pa se zniža na polovico, ako družina pokojnika živi izven Združenih držav ali Kanade. Za slučaj začasne popolne onesposobljenosti je

bolni delavec upravičen do zdravniške pomoči in postrežbe in do kompenzacije, ki znaša polovico njegovega zaslužka, ne pa manj kot \$7.50 oziroma več kot \$15 na teden, pri tem pa ne sme skupna vsota znašati več kot ona, ki bi se izplačala za slučaj smrti.

V Indiani določa zakon, da v slučaju smrti v delu poklicne bolezni dobiva vdova, nedolni otroci in odvisni starši polovico pokojnikovega zaslužka za dobo 300 tednov. Za slučaj začasne popolne onesposobljenosti je delavec upravičen do 55% svoje mezde za dobo, ki ne sme presežati 500 tednov. — Zakon države Pennsylvania izrecno navaja, da se plačila v slučaju poklicne bolezni morajo ravnati po lestevici, ki velja za slučaj nezgode. Druge države, ki plačujejo kompenzacije za poklicne bolezni, so California, Connecticut, Delaware, Massachusetts, Michigan, Nebraska, North Dakota, Ohio, West Virginijo in Wisconsin.

FLIS.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani)

čera slovenske pesmi. Slišali boste prelepe slovenske pesmi iz grl večnoma tu rojene mladine, ki se vneta pripravila za svojo koncertni večer.

Vstopnina h koncertu in plešu je samo 25c v predprodaji in 35c pri vratih. Začetek programa ob 8. zvečer.

Društvo "Triglav" št. 82 SN-PJ bo praznovalo svojo 30 letnico dne 28. maja v gori omenjenih prostorih. Izvajal se bo običaren program. Govornik bo Math Petrovich iz Clevelanda. Igrala bo izvrstna godba. Manjkal ne bo dobre postrežbe in bo obilo zabave za vse. Zato pa ste valjeni vsi, da pridete na slavo 30 letnice omenjenega društva dne 28. maja!

Dne 1. maja je umrl rojak Majk Ruset. Bil je delavski trpin in umrl je baš na delavski praznik Prvi maj. Star je bil 61 let in doma iz Tolmina. Podlegel je težki bolezni raku. Bolehal je nad leto dni. Pokojnik je bil splošno priljubljen, kar je pokazal njegov pogreb. Moje iskreno sožalje prizadeti družini!

Theresa Glavach.

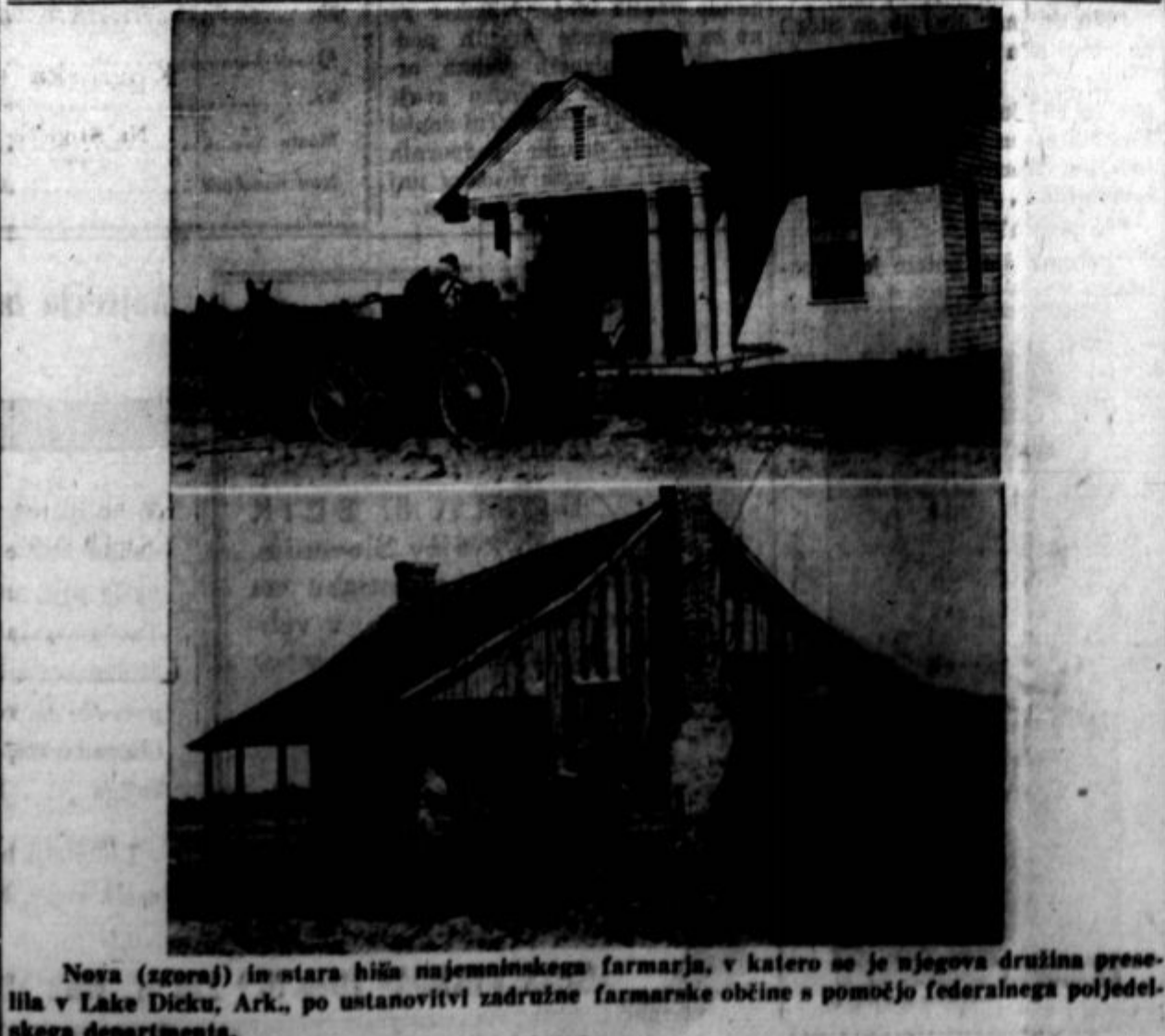
Ostra obsodba angleške zunanje politike

(Nadaljevanje s 1. strani)

španske ljudske vlade o italijanski in nemški agresiji v Spaniji. Sugestivni je, naj ta odbor najprej ugotovi obdolitve, da je Mussolini pošiljal čete v Spanijo tudi takrat, ko se je pogajal s Chamberlainovo vlado.

Lord Halifax je bil v zagati, ko je španski minister bičal angleško kupčijo z italijanskim diktatorjem. Ko je prišla vrsta nanj, da pobije obdolžitve, je dal le nejasen odgovor.

William J. Jordan, delegat Nove Zelandije, in Maksim Litvinov, sovjetski komisar za zunanje zadeve, sta podprla zahtevo španskega ministra, da Liga narodov imenuje posebni odbor in ga pošlje v Spanijo, da se prepriča o Mussolinijevi in Hitlerjevi intervenciji v prilog španskim fašistom. Del Vayo bo še govoril na seji sveta Lige narodov.

Nova (goraj) in stara hiša najemalnika farmarja, v katero se je njegova družina preselila v Lake Dick, Ark., po ustanovitvi združne farmerske občine s pomočjo federalnega poljedeljskega departmanta.

F. M. DOSTOJEVSKI:

Bratje Karamazovi

Roman v štirih delih s opitjem — Poslovni Vladimir Levstik

II

Nevarne priče

Ne vem, ali je bil predsednik razdelil priče državnega pravdnika in zagovornikov priče na nekakšne skupine in po kakšnem redu je bilo prav za prav sklenjeno, da jih bodo klicali. Bržkone je bilo vse tako odredeno. Vem samo, da so jeli najprej klicati obremenjene priče. Ponavljam, da nimam namena opisovati vseh zaslišanj od koraka do koraka. Mimo tega bi bilo moje opisovanje deloma itak odveč, zakaj ko sta se pričela govora državnega pravdnika in zagovornika, je bil v njih ves potek in misel vseh podatkov in vseh zaslišanih izpovedb tako rekoč strnjen v eno živo in značilno osvetljeno točko, in ta dva znamenita govora sem si, vsaj posamezne dele iz njih, v celoti zapisal neko nenavadno in po vsem ne pričakovano epizodo v teku obravnave, ki se je nenadoma odigrala še pred sodno debato in je nedvomno vplivala na njen strašni in usodni izid.

Pripomnim samo, da se je že v prvih minutah obravnave kriče pokazala neka posebna značilnost te "zadeve", ki so jo vsi opazili, namreč: neobičajna moč obtožbe v primeri s sredstvi, ki jih je imela obramba. Vsi so to začutili na prvi mah, ko so se v tej strašni sodni dvorani jela osredotočati in skupljati dejstva in ko je jela vsa ta groza in vsa ta kri vse bolj in bolj udarjati na vrh. Morda so se že ob najprvih korakih vsi zavedeli, da tu vobče ne gre za kako sporno stvar, da tu ni dvomov, da tu kaj prav za prav ne bi bilo treba nikake debate, da se bo ta vršila edino zaradi oblike in da je zločinec kriv, očitno in končnoveljavno kriv.

Mislil celo, da so bile tudi dame, ki so tako nestrpnost koprnele po oprostitvi zanimivega obtožbenca, ob enem vse do zadnje docela prepričane o njegovi polni krivdi. In ne samo to: zdi se mi, da bi bile celo zamerile, če se njegova krivda ne bi bila dotorej potrdila, zakaj tedaj bi razpletel, ko oprostite zločinca, ne bil tako učinkovit. A da ga oprostite, o tem so bile — čudna stvar! — vse dame skoro do poslednjega trenutka končnoveljavno uverjene. "Kriv je, toda opustili ga bodo iz človekoljubja, zaradi novih idej, iz novih čuvstev, ki so zdaj v modi" itd., itd. Prav zaradi tega so bile s tolikšno nestrpnostjo pri tekle na obravnavo. Moške pa je najbolj zanimala borba med državnim pravdnikom in slavnim Fetjukovičem.

Vsi so se tudili in se vpraševali: kaj more kdo napraviti iz take izgubljene stvari, iz takega pojedenega jajca, pa da je tudi talent, kakršen je Fetjukovič? In zato so z napetim zanimanjem korak za korakom spremljali njegovo početje. Toda Fetjukovič je ostal prav do konca, prav do svojega govora, vsem uganika. Izkušeni ljudje so slutili, da ima svoj sistem, da si je nekaj sestavil in da vidi pred seboj smoter — a kakšen je ta smoter, je bilo skoro nemogoče uganiti.

Njegova uverenost in samozavest pa sta vendarle udarjali v oči. Mimo tega so takoj vsi z zadovoljstvom opazili, da se je vzle tako kratkemu bivanju pri nas (prišel je bil šele pred tremi dnevi) umel čudovito seznaniti s stvarjo in jo je "proučil do najmanjših podrobnosti." Z naslodo so potlej na primer pripovedovali, kako je znal vse obtežljive priče za časa spraviti v zadrego, pred vsem pa umazati njihov nprastveni ugled in s tem samoumevno tudi njihove izpovedbe. Sicer so pa domnevali, da dela to največ zaradi igre, tako rekoč zaradi nekega pravnškega bleksa, da ne bi zanemaril nobene izmed ustanovljenih advokatskih ukani; zakaj vsi so bili prepričani, da kakršne koli velike in odločilne koristi z vsem tem "mazanjem" ne more doseči in da se tega najbrže izmed vseh sam najbolje zaveda, da ga pa ima v zalogi kako svojo idejo, kako doslej še skrito obrambno orožje, ki ga bo nenadoma pokazal, kadar pride čas za to. A do nadaljnjega je bilo vendarle videti, kakor da se, v svesti si si svoje moči, samo igra in norčuje.

Tako se je na primer, ko so zasliševali Grigorija Vasiljeviča, bivšega sobarja Fjodorja Pavloviča, ki je izpovedoval najusodnejše dejstvo o "odklenjenih vratih na vrt", zagovornik kar zapel vanj, ko je prišla nanj vrsta, da mu zada kako vprašanje. Treba je pripomniti, da je stopil Grigorij Vasiljevič v dvorano, ne da bi ga bilo spravilo dostojanstvo sodišča ali navzočnost ogromnega občinstva, ki ga je poslušalo, le v najmanjšo zadrego; njegov obraz je bil miren, toliko da ne ošaben. Odgovarjal je s takšno uverenostjo, kakor če bi na samem besedoval s svojo Marjo Ignatjevno, kvečjemu nekoliko bolj spoštljivo.

V zadrego ga ni bilo moči spraviti. Državni pravdnik ga je izprva dolgo izpraševal o vseh podrobnostih rodbine Karamazovih. Rodbinska slika je poslušalcem rezko stopila pred oči. Vsaj je moral slišati in videti, da je priča prostodušen in nepristranski. Pri vsej najgloblji spoštljivosti do spomina svojega bivšega gospoda je vendar na primer izjavil, da je bil ta do Mitje krivičen in ni prav vzgajal otrok.

"Majhnega dečka bi ga bile uši pojedle, da ni bilo mene," je dodal, pripovedujoč o Mitjevi otroških letih. "Tudi to ni bilo dobro, da je oče oškodoval sina pri njegovi dediščini po materi." Na vprašanje državnega pravdnika, na kaj opira svojo trditev, da je Fjodor Pavlovič oškodoval sina pri obračunu, pa Grigorij Vasiljevič v obče začudenje ni navel prav nikakih zanesljivih podatkov, vendar pa je ostal pri tem, da je bil obračun s sinom "nepravilen" in da je res, da bi mu bil moral "še nekaj tisoč dodati." Pri tej priliki naj omenim, da je to vprašanje — ali Fjodor Pavlovič res ni Mitji ničesar določil — državni pravdnik potlej s posebno trdnostjo zadajal vsem pričam, ki jim ga je vobče mogel zadati, da pa ni od nikogar izmed njih dobil kakega točnega pojasnila; vsi so potrjevali dejstvo in nihče ni mogel navesti le količkarj jasnega dokaza. Po tem, ko je bil Grigorij opisal prizor za mizo, kako je vdril v hišo Dmitrij Fjodorovič in pretepel očeta, grozeč mu, da se vrne in ga ubije, je zavladal po dvorani mračen dojem, tem bolj, ker je pripovedoval stari sluga mirno, brez nepotrebnih besed, v svojevrstnem jeziku, prav zato pa z velikim govorniškim učinkom. Zastran žalitve, ki mu jo je bil Mitja prizadejal, ko ga je takrat udaril po licu in podri na tla, je pripomnil, da ni jezen nanj in da mu je že davno oprostil. Ko so ga vprašali zastran pokojnega Smerdjakova, se je prekrizal in dejal, da je bil sposoben dečko, toda neumen in potlačen od boleznih, predvsem pa brezbožnik, in da sta ga učila brezbožnosti Fjodor Pavlovič in njegov stari sin. Smerdjakovljevo poštenost pa je skoro vroče potrdil in takoj povedal, kako je Smerdjakov nekoč našel gospodov izgubljeni denar in ga ni utajil, ampak ga je prinesel gospodu, in kako mu je za to podaril zlatnik ter mu jel od tistih dob v vsem zaupati. To, da so bila vrata na vrt odprta, pa je tudi zdaj trdnostno potrdil. Sicer so ga pa toliko izpraševali, da se vsega niti spomniti ne morem. Naposled je prešlo izpraševanje na branitelja in ta je najprej jel poizvedovati zastran zavoja, v katerega je bil Fjodor Pavlovič "baje" spravil tri tisoč rubljev za "neko osebo". Ali ste ga sami videli — vi, ki ste "že toliko let živeli v bližnji okolici svojega gospoda?" Grigorij je odgovoril, da ga ni videl in da vobče ni od nikogar slišal o takem denarju, "prav dokler niso zdaj vsi jeli govoriti o njem." To vprašanje zastran ovoja je Fetjukovič s svoje strani takisto zadajal vsem pričam, ki jih je le mogel vprašati o tej stvari, z enako vztrajnostjo kakor državni pravdnik svoje vprašanje o razdelitvi imetja, in je takisto od vseh dobival zmerom isti odgovor, da ni ovoja nihče videl, čeprav jih je bilo zelo mnogo slišalo o njem. To zagovornikovo vztrajanje na tem vprašanju so že od kraja vsi opazili.

(Dolje prihodnjik.)

Najboljša odjemalka

"Draga moja, morate mi oprostiti, obleka še ni gotova ... Tako sem razburjena, da ne morem dati dekletom nobenih navodil ... Ali vidite te rdeče madeže na mojih licih? Ne vidite jih? Pač, pač, gotovo jih vidite! Nakladam in nakladam nanje puder, pa se ne zmanjšajo niti za piko. Lahko si mislite — če doživim človek takšno razočaranje ..."

"Prosimo vas, pomirite se, Antonija Nikitišina, a kaj se je zgodilo?"

"Zgodilo se je — vi še ne veste, kaj se je zgodilo? Naj vam torej povem: Liza Karpatova se bo ločila. Liza je bila žena Matveje ... moja najboljša odjemalka. Skoro milijon je plačala vsako leto za toalete. In zdaj se bo ločila. Ali razumete, kakšen škandal bo to?"

"Tako, ločila se bo? Koga pa vzame?"

"Tudi tega ne veste? Pa govorite vse mesto samo o tem! Njen privesek je neki muzikant, o katerem govore, da je pobegnil od orkestra. Nemarnež ne bo mogel žrtvovati niti tisočaka za njene toalete — pa ga bo kljub temu škoda ... Le pomislite, kakšen škandal! Saj človek razume, da se ženska, ki je omožena, lahko zaljubi. Ampak da je prej potrošila milijon za toalete, zdaj pa ne bo imela v ta namen niti tisočaka na razpolago — tega ni mogoče razumeti nikoli."

"Nu, in kdo je ta muzikant?"

"Kdo je muzikant? Res, muzikant je. Ali res ne vidite rdečih madežev na mojih licih? Nekakšen kapelnik, ali nekaj podobnega. Gospod Matvej se je zavzel zanj kakor za brata, dal mu je v svoji vili sobo na razpolago. Saj veste, Matvej je mecen. Vedno je ljubil umetnost. Saj je tudi njo pobral zaradi tega. Kaj pa je bila Liza preden

je srečala Matveja? Plesalka. To se pravi, ženska brez eksistence. In Matvej jo je vzel k sebi, napravil je iz nje damo. Oskrbel jo je z vsem. Ona pa namesto, da bi bila srečna, da je dobila za moža največjega mogotca v deželi, kaj je storila? Povedala mu je v brk, da se ga je naveličala in da odhaja k drugemu. Nesposobnica! Beži od moža, ki ima pet tvornic za sladkor, tri imenja in sedem hiš, ki ji žrtvuje letno milijon denarja samo za toalete. Poleg tega ugodi še vsaki njeni arčni želji. Recite, ali je ta ženska normalna? Ni, kaj ne, da ni? In vse to počenja zaradi nekakšnega onega, ki ume komajda vihteti taktirko po zraku. Saj nič ne rečem! Približaj se, komur hočeš, ampak ne na takšen način. Na tak način ne, za nobeno ceno ne!"

"Nu, in kako se je začelo?"

"Da, začelo se je tam pri njih doma. Oh, ta Matvej, da ni imel malo več pameti — da ni

umel krotiti in brzdati Lize! Kaj živimo v provinci, ne pa v mestu? Kaj je bilo treba jemati tega nemanica v lastno hišo, mu dati sobo? Mar nimamo hotelov, da bi v njih stanovali tujci, kadar bivajo med nami? Kaj nimamo nikjer nobenih separejev? Ali mora res vsakdo umazati domače ognjišče?"

"Nu, nu, saj ne gre toliko za domače ognjišče! ..."

"Draga moja, kako morete reči kaj takega? V takšnih stvarih je poglavitno vprašanje "kako". Nu, naj vam povem dalje, "kako" se je razvijalo, da je prišlo do tega nepopisanega škandala ... Mogoče je res, da je bila "strast" tisto, kar jo je vlekel k temu "umetniku". Mogoče se je v nji zbudil spomin na mlada leta, ko je še skakljala po odru in se podila po plesiščih ... Recimo, da je bilo tako. Ampak v teh letih bi že morala ženska pozabiti svojo preteklost, posebno še, če je bila ta preteklost tako siromašna in bedna. Saj pravim! Naj bi ga ljubila, toda naj bi se obenem diskretno obnašala, da ne bi dala povoda za govorice za hrbtno moža, ki ima pet tvornic, tri imenja in sedem hiš ter žrtvuje letno milijon za žene toalete. Takšen škandal. Res, takšen škandal!"

"Kako pa je bilo? Ali je njen mož kaj opazil?"

"Kako ne bi opazil, če mu to sama pove! In še v kakšni obliki mu je povedala! Brez solza, pomislite! Ne da bi padla na kolena in začela: "Matvej, Matvejček, poslušaj me in odpusti mi ... Nisem vedela, kaj se godi v meni. Saj pravim: škandal, da mu ga ni para!"

"Kako mu je povedala?"

"Tako nekako: Matvej, jaz te nimam več rada in ne morem ostati pri tebi. Ljubim kapelnika in zahtevam ločitev. Tako mu je baje dejala. Tako prozaično, kaj? Kakšna predrznost, govoriti tako možu, ki ima pet tvornic, tri imenja, sedem hiš in žrtvuje za toalete svoje žene milijonek na leto ..."

"Kaj pa je on dejal, ko mu je vse razodela?"

"Matvej je dober človek. Gentleman z eno besedico! Dejal ji je: "Draga moja, ne misli, da te bom kar tako izpustil, zakaj jaz te ljubim. Ti boš ostala pri meni, tvojega kapelnika pa bom vrzel skozi vrata. In pobrigal se bom tudi za to, da ne bo dobil nikoli nikjer nobene angažmana."

"In ona? Kaj je dejala na vse to ona?"

"Ona? Namesto, da bi se zahvalila možu za njegovo velikodušnost, ko vendar ve, da bi si jih lahko privoščil pri svojem premoženju na vsak prst pet, ona je postala še trša. Povedala mu je, da ne ostane pri njem za nobeno ceno. Če jo ne pusti svobodno oditi, je dejala, bo pa pobegnila. Takšna predrznost, kaj? Človek bi kmalu mislil, da ima ona denar, ne pa njen mož!"

"Nu, in on? Kaj je on storil po vsem tem?"

"Začel jo je prositi, naj ne gre in naj lepo stane pri njem. Pomislite, on jo je prosil, ki ima pet tvornic, tri imenja in sedem hiš ..."

"In potem?"

"Potem? Da, potem jo je po-

Philip La Follette, governor of Wisconsin.

Prizor v uradu newyorškega delavskega razsodišča, ko je bila podpisana pogodba med hotelskih delavcev in delodajalci.

Vesti iz Jugoslavije

Mlad krošnjar osumljen vloma v Železnikih

Ljubljana, 23. aprila. — Ka-

kor je razvidno iz poročila, ki ga je orožniška postaja v Železnikih poslala policijski upravi, je poizkušena vloma v blagajno tamošnje Posojilnice in hranilnice osumljen mlajši krošnjar iz Dalmacije ali Bosne, star 30 ali 35 let, velike, suhe postave, podolgovatega, svetlorjavega obraza, svetlih, nazaj česanih in malo kodrastih las, velikega nosu, modrih oči in

slal na morje, da bi pozabila ljubavno pustolovščino. In namesto, da bi Liza ostala lepo v kopališču ter se zabavala z drugimi — kaj je storila? Pisala je kapelniku, naj pride za njo. Tako sta se oba kopala v morju in sta muzicirala. Fej, kako balinalno!"

"Kako pa se je nadaljevalo?"

"Vrnila se je z morja k svojemu možu in ko jo je Matvej vprašal, kako je ubijala čas, mu ni niti najmanj tajila, da ni pozabila na kapelnika. Nasprotno! Povedala mu je, da ga je naročila v svoje razvedrilo. In šele ko je pristavila, da se ga ni ter se ga ne bo nikdar nikoli naveličala, je Matveja minilo potrpljenje, pa jo je nahuhalil: "Vrag te vzemi! Pojdi, pa mi nikoli več ne pridi pred oči! Prepovedujem ti, da bi še kdaj obiskala otroke in stopila čez prag moje hiše! Tudi lišpa ne boš odnesla nikamor s seboj, ostal bo doma pri meni! Pojdi in pogini, ker ne cenim moje ljubezni in poštrevovalnosti, ki ti je bila vedno na razpolago!"

"Torej je na koncu vendarle odšla?"

"Da, včeraj je odšla. Matvej bo že skrbel za to, da bosta s kapelnikom živeła kakor pajek pozimi, ko ni nikjer nobene muhe. Prav je imel mož! Kajti če se ženska pri možu, ki ima pet tvornic, tri imenja in sedem hiš, obnaša kakor Liza Karpatova, ni vredna drugega, kakor da jo sune v pogubo. In ta ženska, pomislite, je bila moja najboljša odjemalka!"

"Da, včeraj je odšla. Matvej bo že skrbel za to, da bosta s kapelnikom živeła kakor pajek pozimi, ko ni nikjer nobene muhe. Prav je imel mož! Kajti če se ženska pri možu, ki ima pet tvornic, tri imenja in sedem hiš, obnaša kakor Liza Karpatova, ni vredna drugega, kakor da jo sune v pogubo. In ta ženska, pomislite, je bila moja najboljša odjemalka!"

"Torej je na koncu vendarle odšla?"

"Da, včeraj je odšla. Matvej bo že skrbel za to, da bosta s kapelnikom živeła kakor pajek pozimi, ko ni nikjer nobene muhe. Prav je imel mož! Kajti če se ženska pri možu, ki ima pet tvornic, tri imenja in sedem hiš, obnaša kakor Liza Karpatova, ni vredna drugega, kakor da jo sune v pogubo. In ta ženska, pomislite, je bila moja najboljša odjemalka!"

SLOVENSKA NARODNA PODPORNJA JEDNOTA

Izdaja svoje publikacije in še posebno list Prosveta za koristi, ter potrebno agitacijo svojih društev in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorični dopisil in naznanila drugih podpornih organizacij in njih društev naj se ne pošiljajo listu Prosveta.

SPOMIN NA STARO DOMOVINO

"NAŠI KRAJI"

ZBIRKA 87 SLIK iz vseh krajev Slovenije. V finem bakrotisku na dobrem papirju, v velikosti 5x7 1/2 inčev

Ta krásna zbirka, vas stane samo \$1

SPADA V VSAKI SLOVENSKE DOM

GLAS NARODA (Dep. N.) 216 W. 18th Street, New York

Največja zaloga slovenskih knjig v Ameriki!

V knjigarni "Glas Naroda" lahko dobite vsakovrstne slovenske knjige naših priznanih pisateljev: Cankarja, Tavčarja, Jurčiča, Preglja, Kmetova, Milčinskega, itd. V zalogi imamo prevode del svetovnoznanih mojstrov Gospodarske, gospodinjke in poezije knjige ... Igre, pesmi, zemljevide,

Ljubitelji lepe knjige naj pišejo po cenik, knjig, ki jih imamo v zalogi.